

ASOCIAȚIA CREATORILOR POPULARI DIN ROMÂNIA INIȚIATĂ ȘI COORDONATĂ DE MUZEUL “ASTRA”

Cristina Ungurean

Necesitatea educării artistice a publicului în spiritul valorilor autentic-tradiționale, precum și necesitatea de a ajuta țăranii meșteșugari -care au salvat miraculos și continuă să practice meșteșugurile tradiționale - să-și promoveze produsele și să supraviețuiască într-o competiție acerbă, globală, generată de economia liberă de piață nu au fost niciodată mai stringente decât în acești ani de tranziție, când problema fundamentală a națiunii, vizând destinul său istoric pe termen lung, este conservarea identității culturale naționale, în condițiile globalizării civilizației moderne occidentale.

Dicționarul “Random House Webster’s Collegiate” definește breasla ca “ o organizație de persoane legate de interese și obiective comune, special creată pentru protecția și ajutorul reciproc al membrilor săi”. Breslele meșteșugarilor sunt originare din Germania secolului al XI-lea. Instituirea uniunilor de bresle datează din perioada medievală, mai exact din sec. XIII-XIV, din Anglia. O definiție modernă a zilelor noastre ar asimila breasla unei asociații sau organizații care servește interesele meșteșugarilor din domenii specifice și din anumite arii geografice. Cele mai multe dintre aceste uniuni au început cu un grup restrâns de meșteșugari, reuniți din necesități economice și de comunicare, de promovare a produselor lor, de împărtășire a problemelor specifice persoanelor din afara comunității.

În România, țăranii meșteșugari reprezintă un grup socio-profesional ancorat încă într-un mod de viață tradițional-conservator, care beneficiază în mică măsură de accesul la informații și se caracterizează printr-o inerție mare a adaptării la conjunctura socio-economică actuală, dominată de problemele tranziției spre economia de piață. După anul 1989, pe fundalul regresului economic general, numărul practicanților meșteșugurilor tradiționale a înregistrat o descreștere dramatică. Abandonurile temporare sau definitive au fost și sunt motivate și de lipsa contactelor cu piața. Mulți dintre meșteșugari locuiesc în zone rurale izolate sau îndepărtate, cu acces limitat la piața de desfacere, pentru mulți rămasă o mare necunoscută. Pătrunderea masivă a produselor industriale ca înlocuitori ai celor tradiționale “făcute în gospodărie”, chiar și în cele mai îndepărtate localități, au micșorat, adeseori până la dispariție, piața locală și regională. Puținii meșteșugari rămași se întreabă unde să-și găsească cumpărătorii, în lipsa cărora producția nu se justifică. Adeseori, puși în contact cu cumpărătorul, producătorii nu pot aprecia corect prețurile propriilor valori create, vânzând produsul muncii lor sub nivelul costurilor reclamate de reluarea ciclului producției. Dificultățile în aprovizionarea cu materie primă se constituie într-un alt uriaș handicap. Producția de arte facte tradiționale de calitate se bazează pe folosirea de materii prime foarte bune. Aceeași izolare de piață restricționează accesul la materialele necesare, de calitate dorită (în special în cazul textilelor țesute sau brodate, al icoanelor pictate, al măștilor etc.) . Atunci când totuși se găsesc, se cumpără de obicei în cantități mici, la prețuri “en detail”, mai mari . Lipsa pregătirii antreprenoriale și manageriale este, evident, o condiție de natură să condamne din start orice efort de adaptare și modernizare. Dobândirea abilităților practice, de producție propriu-zisă se învață de obicei în familie, de la o generație la alta, dar lipsește formarea calităților prin care un simplu producător să poată dezvolta o afacere de succes . Fără aceste cunoștințe, meșteșugarul poate avea dificultăți în evaluarea și selecția alternativelor de producție și plasare pe piață a produselor.

Constatarea făcută de către specialiștii etnografi, în urmă cu aproape 8 ani, a existenței aceluiași motive, la nivelul grupului creatorilor populari români, a semnalat nevoia de asistență, de asociere a acestora pentru rezolvarea problemelor comune. Dar se putea afirma atunci, că grupul monitorizat nu își cunoștea nici drepturile, nici obligațiile. Totuși, deși exista conștiința de grup și se simțea dorința de acțiune colectivă, lipseau deprinderile de organizare și acțiune necesare într-un asemenea demers.

Acesta a fost momentul la care Muzeul “ASTRA” și-a asumat rolul de generator și catalizator al procesului de constituire a “Asociației Creatorilor Populari din România”. La începutul anilor '90,

instituția muzeală sibiană, ea însăși în fața unei provocări capitale, aceea de a-și reînnoi funcțiile (fără a le abandona pe cele clasice) a inițiat, asumându-și pentru întâia oară, într-un proces ordonat și coordonat, sarcina de a proteja, încuraja și valorifica superior și patrimoniul cultural național “viu”, pe lângă cel imobil (obiectual sau monumental).

În ședința de constituire a Asociației, desfășurată în august 1992, cu prilejul desfășurării Târgului Creatorilor Popolari din România – acțiune organizată anual la Sibiu, având ca actanți pe cei mai renumiți meșteșugari români ai momentului - s-au definit scopul și obiectul de activitate ale noii asociații, acestea constând în : promovarea statutului oficial al creatorilor contemporani din domeniul creației meșteșugărești și artistice tradiționale contemporane ; încurajarea activității de creație meșteșugărească și artistică tradițională în toate satele în care există o asemenea activitate, iar la nivelul noilor generații, transmiterea acestei ștafete culturale viitorimii ; protejarea și încurajarea creației autentice valoroase și combaterea kitsch-ului ; promovarea creației autentice în cadrul rețelei comercial-turistice naționale și internaționale; promovarea celor mai reprezentativi creatori populari pentru manifestări oficiale, organizate în țară și în străinătate ; apărarea intereselor morale și materiale ale acestor creatori ¹⁾

Asociația numără în prezent 195 creatori populari, membri cotizanți, reprezentând toate genurile creației artistice tradiționale și provenind din toate zonele țării, adulți și copii, români și reprezentanți ai altor etnii, indiferent de apartenența religioasă și sex. Înscrierea în Asociație se face pe baza unei selecții bazată pe criterii de respectare a tradiției, de către un grup de membri specialiști în același domeniu cu creatorul candidat. Completarea bazei de date la scară națională a creatorilor populari – un alt program al Muzeului “ASTRA”, întreprins pe bază de contracte de colaborare cu cele mai importante muzee etnografice din țară - ne-a semnalat că un număr de aproape 1000 de meșteșugari chestionați sunt interesați de activitatea Asociației și de înscrierea ca membri, ei întrunind criteriile de eligibilitate. Acest fapt odată împlinit ne permite a afirma că Asociația reprezintă interesele a peste 1.000 de creatori populari și este doar o chestiune de timp, legată de posibilități tehnice și financiare, de deplasare în teren, pentru a întocmi formalitățile de înscriere a tuturor celor interesați.

Primii ani de existență ai Asociației au relevat dificultăți de asumare a responsabilităților la nivel de conducere, deși președintele și comitetul director au fost schimbați, în condiții de statutare de 3 ori. Este adevărat însă, că nici resursele financiare și umane nu permiteau programe de mare anvergură și că formarea deprinderilor servirii prioritare a intereselor de grup, față de cele individuale este o chestiune de timp, de schimbare de mentalitate, de efort susținut, în primul rând la nivel personal, de apariție a liderilor autentici, formați în spiritul nou al principiilor democratice.

În aceste condiții, Muzeul “ASTRA” și-a asumat rolul de “agent motor” al activităților Asociației, urmărind cu consecvență îndeplinirea obiectivelor organizației:

Promovarea produselor membrilor pe piața internă și internațională a avut ca punct de plecare, chiar deschiderea celei dintâi expoziții permanente cu vânzare a muzeului, intitulată “Galeriile de artă populară”, în anul 1993. Succesul de care s-a bucurat această primă inițiativă deopotrivă în plan cultural și comercial a determinat deschiderea unei a doua unități, în 1999, în Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului. Ambele “magazine” etalează produse ale membrilor Asociației - dar nu numai – și constituie importante surse de venituri, atât pentru meșteșugari, cât și pentru muzeu. Urmând exemplul Muzeului “ASTRA”, multe alte unități muzeale din țară și-au înființat unități comerciale proprii, cu rezultate notabile. Activitatea de marketing a instituției sibiene s-a concentrat și pe marketingul produselor de artă populară contemporană, expuse la vânzare în magazinul propriu, astfel încât, în timp, s-au identificat și finalizat oportunități de export (Olanda, Italia, Japonia, Germania) în curs evident de extindere. S-au orientat direct spre producători numeroși potențiali cumpărători, s-au promovat în târguri naționale și internaționale și în împrejurări “neconvenționale” (prin standuri cu vânzare organizate cu prilejul unor festivaluri, întruniri internaționale, prin rețeaua INTERNET – prezentarea Galeriilor de artă populară) produsele de gen.

Promovarea celor mai reprezentativi creatori populari pentru manifestări oficiale, organizate în țară și în străinătate a fost un obiectiv urmarit încă de la început, continuat cu consecvență și îndeplinit,

până acum, în numeroase prilejuri în care, prin rețeaua de relații internaționale la care s-a racordat Muzeul "ASTRA" - statornicite prin parteneriate sau schimburi de experiență - grupuri de artizani români membri ai Asociației – adulți și copii-, adevărate ambasade culturale ale României, au evoluat în străinătate (Franța, Germania, Cehia, Olanda, Bulgaria, S.U.A.).

Pentru acțiuni organizate în țară, muzeul, atunci când este solicitat, face în numele Asociației recomandări, baza de date de care dispune fiind permanent actualizată și extinsă.

Transmiterea către viitorime a ștafetei culturale a activității de creație meșteșugărească se încurajează prin acțiuni dedicate copiilor meșteșugari. Concursul național al acestora, desfășurat anual în muzeu, sub forma fazei finale a Olimpiadei școlare, în maniera cunoscută, agreată și finanțată de Ministerul Educației Naționale este scena pe care apar, pentru prima dată, la examenul cu publicul și cu juriul format din specialiști etnografi și maeștri adulți, copii de vârstă școlară, străluciți continuatori ai tradițiilor artei populare . Premianții fiecărei ediții a Olimpiadei sunt recompensați cu invitații în taberele de perfecționare, organizate sub îndrumarea specialiștilor muzeului.

Promovarea statutului oficial al creatorilor contemporani din domeniul creației meșteșugărești și artistice tradiționale contemporane se traduce prin cuprinderea celor mai merituoși meșteri populari, membri ai Asociației, în "Academia Artelor Tradiționale din România ", cel mai înalt for național de recunoaștere a valorilor individuale ale culturii și civilizației populare tradiționale, ca valori reprezentative nominale ale capacității de creație superlativă în domeniul artei populare.

Totuși, vorbind despre statutul socio-profesional al meșteșugarilor, în materie de recunoaștere oficială, la nivel de autorități centrale, de conferire a unor drepturi, facilități stimulative pentru continuarea activității, nu s-a înregistrat nici un progres evident. Rămâne ca, printr-un efort comun susținut, al tuturor membrilor, având alături muzeele, organizațiile meșteșugărești similare, factorii interesați de conservarea fenomenului creației populare, să înceapă demersuri de conștientizare a opiniei publice și a legiuitorilor cu privire la însemnătatea demersului născut dintr-o necesitate obiectivă de conservare activă a tuturor valorilor fundamentale etno-identitare.

În 1995, fundația americană neguvernamentală, non-profit "Aid to Artisans" și-a început, alături de Muzeul "ASTRA" - singura instituție din România care a primit cu încredere provocarea originală și ingenioasă a fundației americane, oferindu-i deopotrivă sprijin logistic și de specialitate - în nume propriu și ca reprezentant al Asociației Creatorilor Populari din România , proiectul "România-Artisans&Enterprises". Dezvoltat la nivelul membrilor Asociației și al unităților din cooperarea meșteșugărească, proiectul -aflat acum în al cincilea an al existenței –urmărește marketingul produselor tradiționale (asistarea producției, studiul pieței, promovarea pe piața americană și vest-europeană), pregătirea producătorilor pentru economia de piață (prin seminarii desfășurate de două ori pe an, în Muzeul "ASTRA", prin stagii de pregătire și schimburi de experiență în S.U.A.), încurajarea activității de grup, prin organisme neguvernamentale de tipul Asociației (consultanță) . Interesul evident de care se bucură acest program, numărul mare al beneficiarilor direcți sau indirecti, rezultatele materializate în găsirea de comanditari străini și implicit stimularea producției și creșterea substanțială a veniturilor, înregistrarea primelor mărturii ale schimbării de mentalitate a producătorilor meșteșugari recompensează meritorile eforturi materiale și organizatorice deopotrivă ale membrilor echipei "Aid to Artisans" și ale specialiștilor muzeului.

Atât Asociația Creatorilor Populari și Academia Artelor Tradiționale din România, cât și complexul de activități de conservare și promovare a patrimoniului cultural "viu", inițiate și dezvoltate de Muzeul "ASTRA" se înscriu în perspectiva Recomandărilor Conferințelor UNESCO de la Paris – 1989 și Veneția – februarie 1999, de salvare a culturilor tradiționale. UNESCO a acordat recunoașterea oficială activităților Muzeului "ASTRA" de acest gen , înscriindu-le și monitorizându-le în cadrul Programului de anvergură universală "Tezauru umane vii".

Deși bilanțul activităților Asociației este unul pozitiv, încurajator nu trebuie să neglijăm faptul că, deocamdată, meritele organizatorice revin Muzeului "ASTRA". Din păcate nu s-a găsit, încă, formula optimă, motivațională și stimulativă, de preluare reală, nemijlocită a destinului organizației de către chiar membrii săi. Sperăm, totuși, că asistența, consultanța, activitatea de advocacy (mobilizarea resurselor pentru promovarea sau inițierea unor schimburi de idei, atitudini, acțiuni, proceduri la nivelul instituțiilor/indivizilor) pe care Muzeul "ASTRA" intenționează să le acorde în continuare Asociației Creatorilor Populari din România, o vor transforma curând într-o organizație matură, puternică, recunoscută și eficientă.

Die Bauernhandwerker stellen in Rumänien eine sozio – professionelle Gruppe dar, die noch in einer traditionell – konservatorischen Lebensweise verankert ist, in geringem Maße über den Zugang zu Informationen verfügt und sich durch eine gesteigerte Trägheit der Anpassung an die derzeitige sozio – ökonomische Konjunktur, die von den Übergangsproblemen zu einer Marktwirtschaft beherrscht wird, kennzeichnet.

Zu Beginn der 90 – er Jahre hat sich das „ASTRA“ – Museum die Verantwortung übernommen, den Gründungsprozess des „Vereins der Volkskünstler aus Rumänien“ einzuleiten und zu unterstützen.

Der Verein vertritt die Interessen von über 1000 Volkskünstlern und es ist bloß eine Sache der Zeit, gebunden an technische und finanzielle Möglichkeiten, der Reisen ins Gelände, um die Einschreibeformalitäten aller Interessenten zu erledigen.

Obwohl die Bilanz der Vereinstätigkeiten positiv, ermutigend ausgefallen ist, soll nicht vernachlässigt werden, daß vorläufig die organisatorischen Verdienste dem „ASTRA“ – Museum zu verdanken sind.

Leider wurde die optimale motivierende und stimulierende Formel noch nicht gefunden, die Geschicke der Organisation unmittelbar von ihren Mitgliedern selbst zu übernehmen.

Anexă

STATUT

ASOCIAȚIA CREATORILOR DE ARTĂ POPULARĂ DIN ROMÂNIA

Art.1. Denumirea societății este Asociația Creatorilor Populari din România.

Art.2. Asociația Creatorilor Populari din România este alcătuită din membrii creatori populari din România (estimați pentru început la număr de 200 de persoane).

Art.3. Sediul Asociației este în România, orașul Sibiu, Piața Mică nr.11.

Art.4. Durata activității Asociației este nelimitată, cu începere de la data înregistrării și aprobării statutului în Adunarea Generală de constituire.

Art.5. Scopul și obiectul de activitate al Asociației este unul cultural – științific:

- promovarea statutului oficial al creatorilor contemporani din domeniul creației meșteșugărești și artistice populare tradiționale;
- încurajarea activității de creație meșteșugărească și artistică tradițională în toate satele în care există o asemenea activitate, iar la nivelul noilor generații, transmiterea acestei ștafete culturale viitorului;
- protejarea și încurajarea creației autentice valoroase și combaterea kitsch-ului;
- promovarea creației autentice în cadrul rețelei comercial-turistice naționale și internaționale;
- promovarea celor mai reprezentativi creatori populari pentru manifestări oficiale, organizate în țară și străinătate;
- apărarea intereselor morale și materiale ale acestor creatori;

Art.6. Organele de conducere ale Asociațiunii sunt:

- Adunarea Generală
- Comitetul Director
- Biroul Executiv

Art.7. Adunarea Generală se întrunește în ședințe ordinare, cel puțin o dată pe an și în ședințe extraordinare, ori de câte ori este nevoie, acestea din urmă putând fi convocate, fie prin decizia a cel puțin o treime din membrii aleși, fie prin decizia Comitetului director. Lucrările curente ale Adunării Generale sunt asigurate de biroul Executiv, care are ședințe de lucru trimestriale.

- Adunarea generală are următoarele atribuții:

- a). adoptă Statutul Asociației Creatorilor Populari din România cu majoritatea a cel puțin două treimi din numărul total al membrilor Asociației;
- b). alege președintele Asociației și membrii Comitetului Director;
- c). prezintă Comitetului Director rapoartele privind executare anuală a bugetului;
- d). desemnează vicepreședintele de specialitate al Asociației, care se va ocupa direct de activitatea Asociației.

Art.8. Membrii Asociației Creatorilor Populari din România plătesc o cotizație de 10.000 lei, care va intra în bugetul Asociației iar banii vor fi folosiți pentru activitățile curente ale Asociației.

Art.9. Membrii Asociației au următoarele drepturi:

- să aleagă și să fie aleși în organele de conducere a Asociației;
- să participe la toate acțiunile organizate de Asociație în țară și în străinătate;
- să beneficieze de facilitățile asigurate de Asociație privind procurarea resurselor materiale necesare desfășurării activității lor creatoare, cu sprijinul organelor locale;
- să-și valorifice produsele realizate prin munca proprie, prin magazinele specializate în vânzarea creațiilor de artă populară originală din țară și din străinătate.

Art.10. Membrii Asociației au următoarele obligații:

- să respecte întocmai prevederile statutului Asociației;
- să-și intensifice activitatea de cercetare pentru stabilirea celor mai importante mutații produse în ultimile decenii în domeniul creației de artă populară tradițională;
- să manifeste combativitate față de orice încercare de depreciere, prin abaterea de la tradiția locală a artei populare;
- să participe cu consecvență la toate acțiunile organizate de către Asociație, cu scopul revitalizării și transmiterii tinerei generații a meșteșugului de artă populară românească tradițională; transmiterea către tânăra generație de meșteșugari a secretelor meșteșugului artistic, deopotrivă cu tehnicile de lucru.

Art.11. Conducerea Asociației se va preocupa de statornicirea unor relații directe de aprovizionare între creatori și beneficiarii de resurse materiale din zonă, solicitându-se după caz și sprijinul autorităților locale în asigurarea bazei materiale pentru toate formele de activitate meșteșugărească.

Art.12. Nerespectarea prevederilor statutare duce la pierderea calității de membru al Asociației; calitatea de membru se retrage prin hotărârea adunării generale după procedura de adoptare a hotărârilor.

Art.13. Prezentul Statut este susceptibil de modificare, respectiv de complectare prin acordul membrilor, obținute pe baza procedurii statutare de adoptare a hotărârilor.

Asociației Creatorilor Populari din România, cu sediul în Sibiu, Piața Mică, nr.11, s-a înregistrat ca persoană juridică la Judecătoria Sibiu sub nr.414 din 02.11.1992.

Foto 1: Întrunirea Asociației Creatorilor Populari din România, august 1996.
Die Zusammenkunft des Vereins der Volkskünstler aus Rumänien,
August 1996.

Foto 2: Aspect de la ședința Asociației Creatorilor Populari din România,
august 1998.
Aspekt von der Zusammenkunft des Vereins der Volkskünstler aus
Rumänien, August 1998.